

Tisk a informace

Soudní dvůr Evropské unie
TISKOVÁ ZPRÁVA č. 30/13
V Lucemburku dne 14. března 2013

Rozsudek ve věci C-415/11
Mohamed Aziz v. CatalunyaCaixa

Španělská právní úprava je v rozporu s unijním právem, protože brání soudu, který je příslušný prohlásit, že klauzule obsažená ve smlouvě o hypotečním úvěru má zneužívající charakter, aby přerušil již zahájené řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou

Španělské právní předpisy uvádějí velmi omezený výčet důvodů¹, na základě kterých může dlužník podat námitku proti řízení o výkon rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou. Mezi tyto důvody nepatří existence zneužívající klauzule ve smlouvě o hypotečním úvěru. Této skutečnosti se tak lze dovolávat pouze v rámci samostatného řízení ve věci samé, které nemá za následek přerušení řízení o výkon rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou. Navíc konečný příklep majetku zatíženého hypotékou třetí osobě – například bance – je v rámci španělského řízení o výkon rozhodnutí v zásadě nezvratný. Pokud je tedy rozhodnutí soudu příslušného pro řízení ve věci samé, kterým se klauzule obsažená ve smlouvě o úvěru prohlašuje za zneužívající – a řízení o výkon rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou se tudíž prohlašuje za neplatné – vydáno poté, co byl proveden výkon rozhodnutí, může toto rozhodnutí spotřebiteli zajistit pouze následnou ochranu výlučně v podobě náhrady škody, a osoba, která byla vypovězena z domu, již nemůže získat zpět vlastnické právo ke svému majetku.

V červenci roku 2007 uzavřel M. Aziz, marocký státní příslušník pracující ve Španělsku, s bankou CatalunyaCaixa smlouvu o hypotečním úvěru ve výši 138 000 eur zajištěném hypotékou, kterou je zatížena nemovitost sloužící k bydlení jeho rodiny. Od června roku 2008 přestal M. Aziz platit měsíční splátky. Poté, co byl M. Aziz bezvýsledně vyzván k zaplacení dluhu, banka proti němu zahájila řízení o výkon rozhodnutí. Jelikož se M. Aziz nedostavil k jednání, byl nařízen výkon rozhodnutí. Byla zorganizována dražba jeho majetku, aniž byla učiněna jakákoli nabídka, v důsledku čehož banka získala v souladu s ustanoveními španělských právních předpisů příklep vlastnického práva k tomuto majetku za 50 % jeho hodnoty. Dne 20. ledna 2011 byl M. Aziz vypovězen z domu. Krátce předtím podal M. Aziz návrh na prohlášení klauzule obsažené ve smlouvě o hypotečním úvěru za neplatnou z důvodu, že tato klauzule má zneužívající charakter, a v důsledku toho i návrh na prohlášení neplatnosti řízení o výkon rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou.

Za těchto podmínek se Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona (obchodní soud č. 3 v Barceloně), jemuž byla předložena žaloba, rozhodl položit Soudnímu dvoru otázky týkající se souladu španělských právních předpisů² se směrnicí o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích]³, vzhledem k tomu, že pro soud je nesmírně obtížné zajistit účinnou ochranu spotřebitele, a dále otázky týkající se základních pojmových znaků pojmu „zneužívající klauzule“ ve smyslu uvedené směrnice.

¹ Námitka proti výkonu rozhodnutí je přípustná, pouze pokud se opírá o zánik zajištění nebo zajištěné pohledávky, o chybu při výpočtu splatné částky, anebo o existenci jiné hypotéky nebo záruky zapsané před vznikem závazku.

² Ley de Enjuiciamiento Civil, články 681 à 698, ve znění platném v době rozhodné z hlediska skutkového stavu v projednávané věci.

³ Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288).

V rozsudku z dnešního dne Soudní dvůr zaprvé odpověděl, že **směrnice o zneužívajících klauzulích brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je španělská právní úprava dotčená v původním řízení, která neumožňuje soudu, který rozhoduje ve věci samé – tj. v řízení směřujícím k prohlášení smluvní klauzule za zneužívající – přijmout předběžná opatření, především přerušit řízení o výkonu rozhodnutí, v případech, kdy je přijetí takových opatření nezbytné k zajištění plného účinku jeho konečného rozhodnutí.**

Soudní dvůr úvodem připomněl, že při neexistenci harmonizace vnitrostátních mechanismů nuceného výkonu spadají důvody podání námitky, které jsou přípustné v rámci řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, jakož i pravomoci přiznané soudu rozhodujícímu ve věci samé do vnitrostátního právního řádu členských států. Tato právní úprava však nesmí být méně příznivá než ta, kterými se řídí obdobné situace ve vnitrostátním právu (zásada rovnocennosti), ani nesmí v praxi znemožňovat nebo nadměrně ztěžovat výkon práv přiznaných spotřebitelům unijním právním řádem (zásada efektivity).

Pokud jde o naposled uvedenou zásadu, Soudní dvůr má za to, že španělský procesní režim narušuje účinnost ochrany sledované směrnice. Tak je tomu ve všech případech, kdy je výkon rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou proveden před tím, než soud rozhodující ve věci samé prohlásí klauzuli obsaženou ve smlouvě upravující hypotéku za zneužívající, a tedy řízení o výkonu rozhodnutí za neplatné. Jestliže je **soud rozhodující ve věci samé zbaven možnosti přerušit řízení o výkonu rozhodnutí, může totiž takové prohlášení neplatnosti spotřebiteli zajistit pouze následnou ochranu výlučně v podobě náhrady škody. Takové odškodnění se jeví jako neúplné a nedostatečné a nepředstavuje ani přiměřený, ani účinný prostředek k zabránění dalšímu používání této klauzule. To platí tím spíše, jestliže, jako je tomu ve věci v původním řízení, je majetkem, který je předmětem hypotečního zajištění, dům poškozeného spotřebitele a jeho rodiny, neboť tento mechanismus ochrany spotřebitele omezený pouze na poskytnutí náhrady škody neumožňuje zamezit definitivní a nezvratné ztrátě tohoto bydlení.** Prodávajícím či poskytovatelům by tak stačilo zahájit řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, aby spotřebitele zbavili ochrany sledované směrnice. Soudní dvůr tedy dospěl k závěru, že španělské právní předpisy nejsou v souladu se zásadou efektivity, jelikož v řízeních o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, která jsou zahajována prodávajícími či poskytovateli a v jejichž rámci jsou spotřebitelé na straně žalovaných, znemožňují ochranu, kterou spotřebitelům přiznává směrnice, nebo její uplatnění nadměrně ztěžují.

Soudní dvůr v rámci svého přezkumu pojmu „zneužívající klauzule“⁴ zadruhé připomněl, že „významná nerovnováha“ způsobená takovou klauzulí musí být posuzována s ohledem na pravidla, která se použijí podle vnitrostátního práva v případě, kdy si smluvní strany samy daný aspekt neupravily. Stejně tak by za tímto účelem mělo být přezkoumáno právní postavení, v jakém se daný spotřebitel nachází s ohledem na prostředky, které má k dispozici podle vnitrostátních právních předpisů a které mají zabránit dalšímu používání zneužívajících klauzulí. Za účelem zodpovězení otázky, zda byla způsobena nerovnováha „v rozporu s požadavkem dobré víry“, je třeba ověřit, zda prodávající nebo poskytovatel, který jedná se spotřebitelem poctivě a přiměřeně, mohl rozumně očekávat, že by spotřebitel s takovou klauzulí souhlasil v rámci individuálního vyjednávání o obsahu smlouvy.

Ve světle těchto kritérií přísluší vnitrostátnímu soudu, aby ověřil, zda má **klauzule týkající se úroků z prodlení**, která byla včleněna do smlouvy podepsané M. Azizem, zneužívající charakter. Tato klauzule stanoví úroky z prodlení ve výši 18,75 % p. a., které je možné uplatnit automaticky na jakoukoli nesplacenou částku v době její splatnosti, aniž je třeba zaslat upomínku. Vnitrostátní soud musí zejména porovnat tuto úrokovou sazbu se zákonnou úrokovou sazbou⁵ a rozhodnout,

⁴ Podle směrnice je smluvní podmínka [klauzule], která nebyla individuálně sjednána, považována za nepřiměřenou [zneužívající], jestliže v rozporu s požadavkem přiměřenosti [dobré víry] způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

⁵ V roce 2007 činila zákonná úroková sazba ve Španělsku 5 %.

zda je vhodná k dosažení cílů, které jsou ve Španělsku sledovány těmito úroky z prodlení, a zda uvedená sazba nejde nad rámec toho, co je k jejich dosažení nezbytné.

Klauzule týkající se předčasné splatnosti obsažená v dotčené smlouvě dále bance umožňuje rozhodnout o splatnosti celého úvěru, jakmile dojde i k jedinému nesplnění povinnosti splatit některou část jistiny nebo úroky z úvěru. Vnitrostátní soud musí konkrétně ověřit, zda je tato možnost vázána na to, že spotřebitel nesplní závazek, který má zásadní význam v rámci daného smluvního vztahu, a zda je takové nesplnění závazku dostatečně závažné vzhledem k délce trvání a k výši úvěru.

A konečně **klauzule týkající se jednostranného vyčíslení nesplaceného dluhu** stanoví, že banka může za účelem zahájení řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou přímo vyčíslit dlužnou částku. Předkládající soud musí posoudit, zda a do jaké míry tato klauzule spotřebiteli vzhledem k procesním prostředkům, které má k dispozici, znesnadňuje přístup k soudní ochraně a výkon jeho práva na obhajobu.

UPOZORNĚNÍ: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce umožňuje soudům členských států, aby v rámci sporu, který projednávají, položily Soudnímu dvoru otázky týkající se výkladu práva Unie nebo platnosti aktu Unie. Soudní dvůr nerozhoduje ve sporu před vnitrostátním soudem. Vnitrostátní soud musí věc rozhodnout v souladu s rozhodnutím Soudního dvora. Toto rozhodnutí je stejně tak závazné pro ostatní vnitrostátní soudy, které případně budou projednávat podobný problém.

Neoficiální dokument pro potřeby sdělovacích prostředků, který nezavazuje Soudní dvůr.

[Úplné znění](#) rozsudku se zveřejňuje na internetové stránce CURIA v den vyhlášení.

Kontaktní osoba pro tisk: Balázs Lehoczki ☎ (+352) 4303 5499

Obrazový záznam z vyhlášení rozsudku je dostupný na [Europe by Satellite](#) 📺 (+32) 2 2964106